

3. Нітенко О.В. Из практичного досвіду роботи відділу мовної підготовки Національної академії прокуратури України / Ольга Нітенко // Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів та сектору безпеки. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. — К.: НАПУ, 2017. — С. 117–118.

4. Шум О.В. Метод гри під час навчання працівників органів прокуратури іноземним мовам / Ольга Шум // Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. В. Ковтун. — К.: НАУ, 2017. — С. 430–434.

Приходько Н.Г.

старший викладач

кафедри німецької мови

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

СТРАТЕГІЇ АВТОНОМІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

***Анотація.** У статті розглянуто сутність терміна «стратегії навчання», надано його визначення. Подано класифікацію навчальних стратегій та проаналізовано їхню роль в автономному навчанні іноземної мови.*

***Ключові слова:** навчальні стратегії, навчання впродовж усього життя, автономне навчання іноземної мови.*

***Abstract.** The article examines the essence of term «learning strategies», their definition and classification are considered. The role of learning strategies in the autonomous foreign language learning is analyzed.*

***Key words:** learning strategies, lifelong learning, autonomous foreign language learning.*

Прогресуюча глобалізація, зміни на ринку праці, пов'язані зі зростаючою професійною мобільністю, появою нових інформаційно-комунікаційних технологій, призвели до необхідності навчання впродовж усього життя (lebenslanges Lernen). Воно передбачає набуття ключової компетентності «уміння вчитися», прагнення до самоосвіти, особистого й професійного розвитку.

Однією з головних цілей вищої освіти є надання студентам навчальних стратегій, які дозволяють ефективно регулювати навчальну діяльність для досягнення найкращих результатів. Вони є важливою вимогою і невід'ємною частиною автономного навчання, основні принципи якого полягають у вмінні студентів планувати, визначати певні навчальні цілі, контролювати й аналізувати свій власний процес учіння, брати на себе відповідальність за його результати. Як твердить китайське прислів'я: «Вчителі лише відкривають двері — увійти потрібно самому».

Викладачу у цьому процесі належить важлива роль порадирика, координатора, розробника навчального матеріалу, оцінювача. Він має формувати та тренувати необхідні стратегії, що мотивують студента до автономного навчання як запоруки усвідомленого й відповідального ставлення до набуття знань. Психолог Ф. Вейнерт стверджував, що успішне навчання — це таке, коли під час заняття

більше вивчають, ніж навчають. Головне завдання сучасного викладача — зкоординувати роботу студента на продуктивний процес здобуття знань найбільш ефективними засобами. Необхідним є навчити студентів вчитися, створити клімат співробітництва, взаємоповаги, взаємомоги та підтримки. Викладач має бути здатним моделювати процес навчання, постійно спрямовувати його у потрібному напрямі, мотивуючи студентів до використання необхідних навчальних стратегій.

Метою статті є визначення поняття «стратегії навчання», розгляд особливостей їхньої класифікації та аналіз ролі в автономному навчанні іноземної мови.

Можна констатувати значний практичний і теоретичний інтерес вітчизняних та зарубіжних науковців до теми стратегій навчання як у минулому столітті, так і в наш час. Першим дослідженням в цьому напрямі стала праця А. Картона «The Method of Inference in Foreign Language Study» 1966 року. Пізніше Н. Найман та інші автори доповнили список навчальних стратегій, які є необхідними для продуктивного вивчення іноземної мови. У 70-х роках ХХ століття до цього питання звернулися чеські вчені.

Серед численних зарубіжних та вітчизняних науковців, які присвятили свої доробки цій важливій проблемі, слід назвати Н. Андерсона, М. Вендта, Й. Рубіна, А. Вендена, Дж. Гріна, Е. Коена, Р. Оксфорд, Дж. О'Меллі, А. Шамо, Р. Гарнера, П. Гу, Ш. Деррі, Р. Меєра, Д. Мерфі, Дж. Нісбет, А. Сімсека, К. Уейнштейн, Дж. Шаксміт, П. Біммеля, Й. Ломрпшер, Г. Каспер, К. Влчкову, Т. Олійник, Н. Бражник, О. Любашенко, В. Янікову, Н. Білоножко, І. Семенишина, А. Петровського, Г. Китайгородську.

На думку дослідників, для досягнення якісного результату по засвоєнню мовного матеріалу недостатньо спиратися тільки на внутрішні резерви студентів, їм необхідно оволодіти певними стратегіями, складовими процесу вивчення іноземної мови.

Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, вченими не було надано єдиного вичерпного визначення цього феномена. К. Гріффітс зазначає, що всі існуючі тлумачення характеризують його з різних боків і таким чином взаємодоповнюються.

Так, К. Уейнштейн і Р. Меєр розглядають стратегії як поведінку й процеси мислення, які полегшують навчання. У своїх працях А. Сімсек визначає їх як індивідуальні підходи, які використовуються учнями та студентами для виконання навчальних завдань й удосконалення умінь і навичок. За К. Гріффітсом, навчальні стратегії є діями, що свідомо обираються тими, хто здобуває знання, для регулювання власної навчальної діяльності.

Й. Рубін та А. Венден визначають стратегії навчання як сукупність діяльностей, кроків, планів, натренованих дій, які запроваджують учні та студенти для полегшення здобуття, запам'ятовування, відтворення і використання інформації. К. Влчкова називає їх інтенціональною поведінкою і розмірковуванням, що впроваджуються під час навчання так, аби вони допомогли учням та студентам поліпшити розуміння, вивчення або запам'ятовування нової інформації. Згідно з теорією П. Біммеля стратегія навчання — це план дії студента

для досягнення певної мети. На думку Р. Оксфорд, це є специфічна діяльність, поведінка, техніки, які часто свідомо залучаються для поліпшення розуміння і використання іноземної мови. Інші науковці розуміють стратегії передовсім як знаряддя активної і саморегульованої участі в процесі засвоєння іноземної мови, необхідні для розвитку комунікаційної компетенції.

Вважаємо за доцільне наведення ще одного визначення, яке міститься в словнику методичних термінів і прикладної лінгвістики, і на нашу думку, підсумовує вищевикладене. **Навчальні стратегії** — це стратегії, які сприяють розвитку мовної системи учня через усвідомлення шляхів і планів організації ефективного процесу навчання.

Що стосується класифікації, більшість з науковців розподіляють їх на дві основні групи: прямі та непрямі навчальні стратегії.

Прямі стратегії — це стратегії, які впроваджуються при роботі безпосередньо з мовним матеріалом та маніпуляції з ним. До них належать **стратегії запам'ятовування, когнітивні стратегії, комунікативні стратегії**.

Непрямі стратегії — це стратегії, які задіяні при плануванні, керуванні та оцінюванні навчального процесу, а також передбачають уміння й бажання отримати інформацію. Ними є **метакогнітивні стратегії, афективні стратегії, соціальні стратегії**.

Розглянемо їх докладніше.

Стратегії **запам'ятовування** передбачають слухове та зорове сприйняття знайомого матеріалу, візуалізацію (за допомогою картинок, таблиць), побудова та презентація інтелект-карт (mind maps), написання нотаток, регулярне та заплановане повторення, використання карток з лексичними одиницями, виконання різного роду завдань до аудіювання тощо.

Когнітивні стратегії пов'язані з безпосереднім опрацюванням мовного матеріалу, тренуванням сформованих навичок: пошук ключових слів у тексті, побудова питань до його змісту, реферування тексту, вживання іншої мови для розуміння лексичних одиниць, конспектування, формулювання граматичних правил на основі прикладів, вибір друкованих та електронних джерел інформації тощо.

Комунікативні стратегії пов'язані з залученням певних мовних засобів: перефразування; формулювання гіпотез та їх перевірка на основі тексту або статті; складання плану до їхнього змісту; використання описів, синонімів; порівняння з іншими мовами, включаючи рідну; вживання інтернаціоналізмів; аналіз лексичних одиниць, словосполучень, висловів тощо.

Метакогнітивні стратегії спрямовані на самостійний контроль студентами навчального процесу, що включає його планування та організацію, постановку цілей, рефлексію, самооцінку, самоусвідомлення, самоконтроль, обговорення з викладачем або з одногрупниками власної участі в цьому процесі (позитивні/негативні моменти), постійний моніторинг питання: *Wozu ist das nützlich?*, підбиття підсумків та врахування їх щодо наступного етапу навчання, враховуючи три основні питання: *Was habe ich gelernt?*, *Wie habe ich gelernt?*, *Wie hat mir das gefallen?*

Афективні стратегії впроваджуються з метою релаксації або підвищення самодовіри для більш ефективного навчання. Вони допомагають контролювати власні відчуття: зменшення стресових ситуацій; позитивне самоналаштування; підвищення власної мотивації; порівняння своїх навчальних успіхів і досягнень із власними попередніми, а не з чужими; усвідомлення труднощів; застосування розслаблюючих технік для зниження відчуття тривоги; прослуховування заспокійливої музики тощо.

Соціальні стратегії передбачають: співпрацю у малих групах (**Gruppenarbeit**); парну роботу (**Paararbeit**); опрацювання завдань по станціях (**Lernstationen**); обмін інформацією, досвідом; обговорення спільних завдань; висловлювання прохань щодо поради до одногрупників або викладача; розвиток розуміння чужої культури тощо.

Результати багаточисельних досліджень засвідчують, що стратегії допомагають студентам звільнитися від опіки викладача, усвідомлювати себе суб'єктами навчальної діяльності, забезпечують здатність керувати процесом учіння, сприяють обізнаності щодо власних індивідуальних особливостей, дозволяють мати значно більший успіх у навчанні та досягати найкращих результатів у найкоротший термін.

Низка навчальних стратегій може успішно використовуватися як одночасно, так і послідовно, залежно від навчальної ситуації та доцільності, як під час аудиторних занять, так і при виконанні домашнього завдання та самостійної роботи. Це мотивує студентів до активного, самоусвідомленого процесу учіння, який стає для них більш привабливим та цікавим, що є надзвичайно продуктивним в опануванні іноземної мови.

Але студенти не завжди усвідомлюють ефективність і доцільність свідомого запровадження навчальних стратегій у процесі автономного навчання. Тому роль викладача полягає саме у формуванні та розвитку навчальних стратегій, постійному заохоченні до широкого запровадження з метою досягнення студентами особистісної активності, систематичності й наполегливості на шляху до набуття необхідної комунікативної компетенції.

Вищевикладене дозволяє стверджувати, що навчальні стратегії є одним з основних чинників автономії навчання іноземної мови, важливим інструментом для координування та оптимізації цього процесу. Їхнє формування та регулярний тренінг заохочують студентів до незалежності та самостійності як суб'єктів навчальної діяльності, дають можливість отримати практичний досвід, проявити здатність мислити та аналізувати, дійти самостійних висновків. Підвищуючи мотивацію й активізуючи інтерес до процесу набуття знань вони сприяють головній меті навчання іноземної мови — формуванню комунікативної компетенції та можуть успішно залучатися в безперервній освіті, яка є глобальним викликом сьогодення.

Література

1. Семенишин І.Є. Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема // Наукові записки. Серія: Педагогіка, 2011. — №2.

2. Петровський А.В. До деяких питань активізації навчальної діяльності / А. В. Петровський, Г. А. Китайгородська // Методи інтенсивного навчання іноземним мовам. — К., 1999.

3. Richards Ed.J.C., Platt J., Platt H. Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics / — Edinburgh: Longman, Edinburgh Gate, Harlow, Essex, 1999.

4. Bimmel P. Lernstrategien im Deutschunterricht In: Fremdsprache Deutsch. Nr.1.

5. Lompscher J. Lernstrategien: Zugänge auf der Reflexions- und Handlungsebene. In LLF-Berichte (Bd.9). Potsdam: Universität Potsdam, Fachdidaktische Überlegungen. Schneider Verlag Hohengehren: Baltmannsweiler 2002.

6. Smasal M. Lernstrategien im Fremdsprachenunterricht. Ein Workshop für die fächerübergreifende Aus- und Weiterbildung von Fremdsprachenlehrkräften, 2010.

Сажко Л.А.

кандидат педагогічних наук, професор

професор кафедри германської філології

Київського університету імені Бориса Грінченка

Слободзян Р.Д.

старший викладач

кафедри німецької мови

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ ЯК ДРУГОЮ ІНОЗЕМНОЮ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Анотація.** У статті йдеться про формування у майбутніх економістів професійно спрямованої комунікативної компетентності. Особлива увага приділяється професійно спрямованому говорінню німецькою мовою як другою іноземною. Підкреслюється роль сучасних технологій навчання у вирішенні зазначених завдань.*

***Ключові слова:** професійно спрямована іношомовна комунікативна компетентність, друга іноземна мова, сучасні технології навчання.*

***Abstract.** This article deals with the problem of foreign language communicative competence development by economic speciality students, the aims of speaking skills teaching are making more precise. Such modern technologies of foreign languages teaching as learning in interaction, project method, games activity, case-study and other are analyzed.*

***Key words:** foreign communicative competence, teaching aims, learning technologies, learning in interaction, project method, games activity, case-study.*

Постановка проблеми. Процес глобалізації, який охопив усі сфери життя світового співтовариства, передбачає також зближення та навіть злиття культур різних країн. Змінам, які відбуваються в результаті цього процесу, неможливо протистояти. У зв'язку з цим індивіда необхідно готувати до майбутньої діяльності у глобалізованому суспільстві ще у молоді роки. Усе більш актуальним постає питання формування полікультурної багатомовної особистості. Становлення такої особистості відбувається при здобутті освіти, яка, за вимогами